

ΚΙ ΑΛΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Κάποιος κύριος «τά της καθαρεύουσας πρεσβεύων», πούτχες να δει προχτές άπώνω στο γραφείο μας την καινούρια έκδοση της «Γιαάδας» του κ. Παλλης, ξεκινάστηκε λίγο. Κι άφου τήνε πήρε στα χέρια του και τήνε σφαιρογύρισε κάμπουσο, είπε με πονοφυχιά :

— Μπλ τούς καημένους! Δουλεύουν! Δουλεύουν!

Έτσι φαίνεται. Και οι καημένοι, που μας έδωσαν την παρασμένη βδομάδα την «Γιαάδα», μας δίνουν ύστερ άπ' λίγες μέρες ένα βιβλίο βαρύ και ικανό, αυτό μονάχα, να πείσει τους κοντόβαρους πως ή έθνική μας γλώσσα, ή δημοτική, είναι μάνα για νάποδώσει και τις άψηλότερες φιλοσοφικές ιδέες.

Τό βιβλίο που θά ξεκινάει και θά βουδάνει τους δασκάλους, είναι του μεγάλου Κάντ ή «Κριτική του άδολου λογισμού», που ένα μέρος της μεταφράσαν και τυπώσαν οι κ.κ. Γ. Μαρκέτης και Άλεξ. Παλλης.

Πώς δουλεψαν οι δυο αυτοί εκούραστοι εργάτες της Ίδέας φαίνεται από τον σύντομο πρόλογο :

«Σκοπός μας στην αρχή εΐτανι να μεταφράσουμε όλν την **Κριτική του Άδολου Λογισμού**. Γρήγορα όμως είδαμε πως τούτο μας εΐταν ακατόρθωτο, γιατί τέτοιο έργο, που κάθε του ύως γραμμή θέλει προσεχτική μελέτη, χρειάζεται και καιρό άπεριόριστο, ενώ έμεις ο καιρός μας είναι πολύ μετρημένος. Έτσι αποφασίσαμε τέλος να καταπιστούμε όσο μοναχά μέρος μας εΐταν εύκολο να δουλέψουμε τίμια και καλά, κι ως έλπίσουμε πως μια μέρα θά φιλοτιμηθούν άλλοι δικοί μας, με πίστηρη ήσυχία και πίστερη φωτιά, να ζετελειώσουν αυτή τή δουλειά τήν τόσο χρήσιμη και μεγάλη.»

Σ' ένα από τα παρασμένα φύλλα του «Νουμά» —στο 104 φύλλο— δημοσιέψαμε ένα κομμάτι από τό βιβλίο που προχτές τυπώθηκε. Σήμερα σας δίνουμε κ' ένα κομμάτι για δείγμα της δουλειάς των μεταφραστών και σας όμολογούμε ταπεινώτατα πως είμαστε άνικάνοι να κρίνουμε την Κάντ, άφου τή δουλειά αυτή μονάχα ρεπόρτερ Άθηναϊκών εφημερίδων μπορούν να την καταπιστούνε, έτσι «κατά τάς όρας της σχολής των».

Τό κομμάτι που θά διδάσετε άμέσως τώρα, είναι τό πρώτο κεφάλαιο της εισαγωγής κ' επιγράφεται «Διαφορά άδολου κ' εμπειρικού γνωρισμού».

«Πώς κάθε μας γνωρισμός άρχινάει με πείρα δέν έχει λόγο. Γιατί πως άλλως θά ζυπνήση του γνω-

ριστικού μας ή ενέργεια παρ' από άντικείμενα που έπηρεάζουν την αίσθησή μας, κ' είτε αυτά τά ίδια γεννούν εικόνας, είτε κεντούν τή διάνοιά μας να τά συγκρίνη, να τά ταιριάξη ή ξεχωρίξη, κ' έτσι τό άδούλευτο ύλικό της αίσθητικής μας έντύπωσης να τό γυρίξη τε γνωρισμό άντικείμενων, που είναι ό,τι λέγεται πείρα; Χρονολογικά λοιπόν κανέννας μας γνωρισμός δέν έρχεται πριν την πείρα: άρχινάει ο καθένας μαζί της.

Άν όμως κάθε μας γνωρισμός άρχινάει με πείρα, αυτό δε θά πη πως και πηγάζει ο καθένας από την πείρα. Γιατί κι ο ίδιος ο εμπειρικός γνωρισμός ύως είναι σύνθετος άπ' ό,τι άποχτούμε μ' έντύπωση κι άπ' ό,τι μας προμηθεύει τό ίδιο τό γνωριστικό μας (ή αίσθητική έντύπωση δίνοντας μονάχα την άμορφή), κι αυτή την προσθήκη δέν τή διακρίνουμε από τό άρχικό ύλικό ως που με μεγάλη πραχτική κι την παρατηρήσουμε και να μάθουμε την τέχνη του ξεχωρισμού της. Άλλοτε είναι τούτο τολμάχιστο ζήτημα πιδ προσεχτικής μελέτης, που δέν άποφασίζεται έτσι άμέσως με την πρώτη ματιά, τό αν ύπάρχει δηλαδή γνωρισμός άλόγελα άνεξάρτητος από πείρα, ακόμα μάλιστα κι από κάθε αίσθητική έντύπωση. Τέτοιος γνωρισμός λέγεται από τά πριν (a priori), αντίθετα του εμπειρικού, που οι πηγές του είναι από τά ύστερα (a posteriori), δηλαδή μετά στην πείρα.

Τά λόγια από τά πριν δέν είναι όμως ακόμα τόσο καλά ώρισμένα που να φανερώσουν σωστά πόση σημασία έχει τό ζήτημα που προβάλαμε. Γιατί ακόμα και για γνωρισμούς που πηγάζουν από πείρα συνηθεί ο κόσμος και λέει πως είμαστε από τά πριν έπιδεχτικοί τους ή κάτοχοί τους, γιατί δέν τους βγάλαμε άμεσα από πείρα, παρ' από κάποιον γενικό κανόνα, δανεισμένο όμως κι αυτόν από πείρα. Έτσι, αν ξεχώσης τά θεμέλια του σπιτιού σου, λέμε πως έπρεπε να τό ξέρης από τά πριν πως θά γαρμιστή τό σπίτι, δηλαδή δέν εΐταν ανάγκη να προσμείνης την πείρα να σου τό μάθη. Κι ως τόσο μήτ' αυτό δέν μπορούσες να τό ξέρης άληθινά από τά πριν γιατί πως τά σώματα έχουν βάρος, και λοιπόν πως πέφτουν άμα τους λείψουν τά στελώματά τους, τό έμαθες προτήτερα από πείρα.

Με γνωρισμό από τά πριν θά έννοούμε λοιπόν από δω κι όμπρός όχι γνωρισμό άνεξάρτητο από κάποιας λογής πείρα, παρ' απόλυτα άνεξάρτητο από κάθε πείρα. Αντίθετος του είναι ο εμπειρικός,

που δε γίνεται παρ' από τά ύστερα, δηλαδή μονάχα με πείρα. Ο από τά πριν γνωρισμός είναι πάλε ή άδολος ή ανακατωμένος. Και άδολος είναι ό,τι δέν έχει μέσα του τίποτα εμπειρικό. Τό αξίωμα λ. χ. «κάθε άλλαγή έχει την αίτια της» είναι αξίωμα από τά πριν, όχι όμως άδολο, γιατί ή άλλαγή είναι έννοια βγαλμένη μονάχα από πείρα.»

Τό βιβλίο πουλιέται δυό δραχμές στο βιβλιοπωλείο της «Εστίας». Όσοι θέλουν από τους άναγκώστες μας του έξωτερικού μπορούν να τό ζητήσουν κι από τό γραφείο του «Νουμά» στέλνοντας δυό φρ. χρ. δίχως παραπανιστό έξοδο για τά ταχυδρομικά.

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΠΕΛΛΑ

Άπό τό Παρίσι, στις 10 του Δεμητρίου Άγαπυτε μου «Νουμά»,

Προχτές εΐθονα στο θέατρο της Γαλιικής Κομωδίας, δηλαδή στο καλύτερο θέατρο της Εδρώτης από όλα, όσα παίζοντε δράματα. Στο θέατρο που παίζει ο Μοντ Σουλής τον Οιδίποδα, τό Έλληνικό άροπούρημα του Σοφοκλή, και ή Βερμπίρ τή Δόνου Σόλ στον Έρνάνη του Βίχτωρα Οδγγρό.

Έπαιζαν τή βραδείά που πήγα, για από τά νεώτερα δράματα, τά κοινωνικά λεγόμενα, που μέσα σ' αυτά, παρουσιάζονται τά πράματα όπως γίνονται στην άληθινή ζωή, κι όχι όπως τά περιγράφουν στα τραγούδια και στα παραμύθια.

Εΐχα μεγάλη επιθυμία, όχι μόνο νακούσω, μα και να δω αυτό τό δράμα, που φημίζει κιόλας, για τις τραγικές του σκηνές, που γίνονται άναμεταξή ένουδς πατέρα και της κόρης του!

Άμα κάθηναι στη θέση μου και πριν άρχήση ή παράσταση, κοίταξα γύρο γύρο μου, για να ιδώ τον κόσμο, τον όμορφο και κυλοσυγυρισμένο, που πηγαινέει στο θέατρο, διαν πρό πάντων παίζονται καινούρια δράματα.

Φυσικά, την προσοχή μου, κατά προτίμηση, έδωσα στις κούρες, κι πολύ περισσότερο στα φορέματά τους, και τούτο, για τό χαίρει τώ φιληνάδω

πικρατήσει «έξαφανίζουσα κτλ», ενώ κάποιος άλλος φίλος μου «έξίσου απέχων και της αρχαϊζούσης και της λεγομένης δημώδους» μαγεμένος κι αυτός με τά κάλλη του σοβαρού κι άστειού βιβλίου «Πείστηκες, έπί τέλους, μούλεγε. με τό βιβλίο του κ. Σκια, πως μια μέρα ή καθαρεύουσα —δηλ. ή έξίσου απέχουσα— θά έπικρατήσει πέρα πέρα;». Και βέβαια πείστηκα με τό βιβλίο του κ. Σκια, πως δέν άρκει ναχει κανείς μάθηση, αλλά πως πρέπει ναχει και μυαλό, πρώτ' άπ' όλα μάλιστα πρέπει κανείς ναχει μυαλό. «Δεί μόν και φιλοσοφείν, δει δέ και έγκέφαλον έχειν».(Έπίκτητος).

Παράξενη άλήθεια, διάλεκτος,—και δη έπικρατεστέρη,—θάναι αυτή ή καθαρεύουσα, πιδ παράξενη κι από τή λογική του κ. Σκια. Μου θυμίζει τους νεοπλατωνικούς φιλοσόφους. Οι φιλοσοφικές τους θεωρίες, ή προσπάθεια να φτάσουνε στη θεωρία του Ένός με την έκσταση, τους είχε κλείσει τόσο μέσα στον έαυτό τους, ώστε «έδούκουν ασώματοι είναι, κισχυνόμενοι ότι έν σώματι ήσαν» (Πορφύριος). Σε τέτοιους άνθρώπους, τι λέτε, δε θά ταιριάζε λαμπρά, ή καθαρεύουσα; Δε μοιάζει δημιούργημα λαού που βρίσκεται σε παρόμοια ψυχολογική κατάσταση, που δείχνει άφροντισιά και περιφρόνηση για τις κάθε λογής σωματικές του άνθρώπου άνάγκες και

μόνο «τό φιλοσοφείν αυτό μείλει». Μ' άλλα λόγια θέλω να πώ, παράξενο κάπως δε σας φαίνεται τό φαινόμενο που παρουσιάζει ή καθαρεύουσα, λέδες να μην έχει για να πει τόσα και τόσα πράματα της καθημερινής της ύλικής ζωής, πράματα όχι άγνωστα σ' εκείνους που έχουν, κατά τον κ. Σκια, διάλεκτο φυσική την καθαρεύουσα; Δε δείχνει τό φαινόμενο αυτό πως ή καθαρεύουσα είναι γλώσσα άνθρώπων, όχι σαν όλους τους άλλους, που δε φιλοσοφούνε μόνο, μα και τρώνε κιόλας και πίνουν, και ντύνονται και συνελόντι είπειν ούδενός των περι τό σώμα όλιγορούσι, μάλλον δε μεριμνώσιν ως πλείστον; Παρατηρητικό που τ' τόχει, άλήθεια, ο κ. Σκιας. Τι φίνα που ξέρει να μεταχειρίζεται τή μέθοδο την επαγωγική, από την εμπειρία ξεκινώντας να μορφώνει θεωρίες για να καταλάβει και να εξηγήσει την εμπειρία.

Άντι να τρέχει ψάχνοντας στους παρασμένους αϊώνες, και να εξετάζει τή γλώσσα των Βυζαντινών και των χρόνων της σκλαβιάς, αν εξέταζε καλύτερα μερικά γνωρίσματα της καθαρεύουσας χαρακτηριστικά, ύως να μην κατάφερνε τή φοβερή του ανακάλυψη, ύως να μην έβρισκε πως ή καθαρεύουσα είναι ή δη έπικρατεστέρη διάλεκτος. Ποιά είναι αυτά τά γνωρίσματα;

Πρώτο, που δε χρειάζεται δε κι άλλο, ό,τι δέν υπάρχει κανείς πουθενά που να τή μιλάει, όπως θα μιλούσε φυσικά κάθε γλώσσα, που θα την κεινέει από παράδοση. Παράδοση είπα γιατί σ' αυτή χρωστούν οι γλώσσες τή ζωή, γιατί τότε λέγεται ζωντανή μια γλώσσα, όταν κάθε γενιά από παράδοση την έχει, όταν την παίρνει από τά χείλια της γενεάς που πέρασε. Ο κ. Σκιας συνηθισμένος καθώς είναι να παρανοεί πολλές φορές των άλλωνών τά λόγια μια χαρά μπορεί να πετάξει στη μέση τήνομα του Πάουλ και να ξαναπει φωνογραφικά όσα λέει ο Πάουλ, τον τρόπο, φυσικό ή τεχνητό, που μαθαίνει κανείς μια γλώσσα ό,τι δηλ. τή γλώσσα που μια γενιά τή μαθαίνει τεχνητά, ή κατοπινή γενιά μπορεί να τή μάθει φυσικά. Η γνώμη αυτή έχει σχέση μ' όσα παραπάνω έλεγα όσα ράβδους με βροχή: αυτό όμως δε θά πει πως θά δυσκολευτεί ο κ. Σκιας να τή μεταχειριστεί για επιχείρημα, και λόγος να τό πιστέψει κανείς, ότι τέτοιας άξίας επιχειρήματα ένα σωρός βρίσκουμε στο βιβλίο. Γιατί του Πάουλ ή γνώμη αυτή που τή βρίσκετε στο βιβλίο του για τις γενικές άρχές της γλωσσολογίας τό κεφάλαιο «ή κοινή γλώσσα» μεταφρασμένο από τον κ. Χατζηδάκη στις «Γλωσσολογικές μελέτες» δέν άντιμάχεται, καθώς βλέπετε, μ' έ-

μας, για να έχω τίποτα καινούριο να τους μνήσω με τον καλό μας το Νουμά.

Είδα τα πρωτόβρατα χυνοπωριάτικα φορέματα με τις μακριές βενιγκότες και με τα χρωματιστά γελίκια. Είδα τα όλοκένητα ύσπρα, και τα μεταξόφωνα άγκρά, καθώς και τα μαύρα μεταξωτά και τα τεύχνα φορέματα, όλα με πλισσέδες και με φαρμαλάδες και με πολλά γαρμνέντα, όπως και φέτος τα συνηθίζουμε!

Μά, είδα και τα καπέλλα! Τα μεγάλα καπέλλα, με τους άψηλους τετέδες και με τους πελώριους γύρους, φτιασμένα από τούλι, από τατέλα κι από κέντημα, και στολισμένα με τούφες από τριαντάφυλλα, με μεγάλα φτερά, άμαζόνες, και με φούγγους από διάφορες χρωματιστές κροδέλλες και βελούδα.

Ο πλάτης τους γύρος, ο ύλλη είναι γεμμένος λίγο κάτω από μπροστά και σκιάζει χαριτωμένα το πρόσωπο που τα φορεί, και ο ύλλη, ανεβοκατεβαίνει στα πλάγια, σαν τα κύματα της θάλασσας, και δίνει στο κεφάλι και ο ύλλη το κορμί, ένα μεγαλείο, παρόμοιο με εκείνο που έχουν οι ζωγραφίες του καιρού του Λουδοβίκου δέκατου έχτου!

Κι άληθεια, όταν όλες οι γυναίκες, καθήσανε στα πάγκα και στο μπαλκόνι, νόμιζες πως τόσες ζωγραφίες άραδασιόησαν γύρο γύρο!

Πολύ όμορφες είναι οι Παριζιάνες, συλλογιστικά, με αυτά τα μεγάλα καπέλλα. Αλλά θα γράψω του Νουμά, για να τα φτιάξουνε κι οι δικές μας, που έχουνε δά και φυσικά την ύνοορφη κορμοστασιά!

Άρχινησε η παράσταση! Άκούω και μιλάω στη σκηνή! Κοιτάζω! Τίποτα δέ βλέπω! Ένα πελώριο κινεμά μινής παχειάς κι άψηλής κυρίας που καθότανε μπροστά, μου σκέπαζε όλη τη σκηνή. Παραμερίζω λίγο, αλλάζω τη θέση του κεφαλιού μου, τίποτα! Στο πλάι της μπροστινής μου κυρίας, είναι μια άλλη, λίγο κοντιότερη, με μεγάλο καπέλλο, που έβλεπε την άδεια θέση που έμνησε κοντά στο λαμό της πρώτης. Γέρνω από την άλλη μεριά, ύλλος πλάτης γύρος και μια μεγάλη άμαζόνα, με τυφλώνανε κι από κει! Άπελαιού! κι ως τόσο άκούονται όμιλλες απ' τη σκηνή, και το δράμα παίζεται, κι ο πατέρας με την κόρη του μαλλώνουνε, κι η περιφημη τραγική πράξη γίνεται! κι εγώ δέν είδα τίποτα! Και πέρασα όλη μου τη βραδεία παλέβοντας να ιδώ καμιάν άκρισία της σκηνης! μα του κάκου! τα μεγάλα καπέλλα είναι εκεί μπροστά μου!!

Είναι πολύ όμορφα τα μεγάλα καπέλλα! και κά-

νουνε τις γυναίκες όμορφες σαν τις ζωγραφίες, μα για το Θεό, άς λυπηθούμε τους δυστυχισμένους που έρχονται στο θέατρο για να ίδουνε το δράμα, κι άς τα φορούμε μονάχα στον περίπατο και στις βίζτες!

ANNA K. ΞΕΝΟΥ

Η ΔΗΜΟΥΛΑ,

Στο φίλο μου το Φώτη Φωτιάδη, κι συγγραφέα του Γλωσσικού Ζητημάτου.

Κάθε τόπος, και ζάκονι, λένε.

Στην πατρίδα μου, το Κουκοχώρι, μια γυναίκα όσο όμορφη κι αν είναι, για να πανδρευθί και να λογαριασθί για όμορφη, θέλει δέ θέλει, πρέπει να ντυθί και να φτιασθί, σαν που το θέλει μια παληά παράδοση.

Σ' αυτή τη Κουκοχώρι, δηλαδή, έζούσε μια φορά κι ένα καιρό, μια πλούσια και όμορφη άρχόντισσα, όνομαζόμενη Πανώρη, όνομα και πράμα, σαν να πούμε, μια πεντάμορφη νεράιδα για θεά, που διαλάλιπτηκεν η όμορφιά της. Άλλο δέν άκούε, στο Κουκοχώρι, παρά ρήμες, παρχμύθια και κατσάκια για την όμορφη Πανώρη. Άν καλωρωτάς, κανείς καλά καλά δέ ξέρει τ' ήταν στον καιρό της. Άψηλή, κοντή, παχιά, λιγνή, ξανθή, μελαχροινή; Μα οι καλοί Κουκοχωρίτες το βαστούν έτσι:

—Μια ήταν η Πανώρη μας, στον κόσμο, κι άλλη δέ μετάγινε!

Σ' αυτό άπάνω άλλην όμορφή δέν παραδέχονται μήτε άγνωρίζουν οι Κουκοχωρίτες, παρ' εκείνη της γιαγιάς τως κι έπειδής και τη φαντάζονται, οι καυμένοι, δίχως να την καλοξέρουν, μη ρωτάς τί κάμνουν οι γυναίκες τως, λογιά λογιά καμώματα, για να της μοιάσουν τάχα και να γίνουν όμορφες κι αυτές.

Και πρώτα πρώτα κάθε μια κοπέλλα, έχει χρέος να πηγαίνει στης Πανώρης την πηγή, να πίνει της Πανώρης το άθάνατο νερό. Αυτ' η πηγή δέν είναι και κοντά και εύκολη. Είναι βαθύτατη, και βέβαια, για να ναι φημισμένη, θάχε μια φορά νερό καθάριο και πολύ. Μα σήμερα η σίκα άνεβαίνει κατεβαίνει και για ν' άνεβάση μια γουλιά πρέπει να χύσης ύδρω και να πιής βουρκιές.

Έπειτα πρέπει με διάφορους χρωματισμούς να βάζη τα μαλλιά, τα μάτια της, τα χείλια της, τα μάγουλά της, όλα της. Οι Φτιασιδότες, που να πούμε οι διακάλισες της όμορφιάς τήνε μαθαίνουν, μια χαρά, να μην αφήκει τίποτα στη φυσική του την κατάσταση, να τα ψευτίσει δ' άφ' την κορφή της ως τα νύχια της.

Μ' αυτές άντάμα έρχονται και οι Μοδίστρες κι Έρωταριές. Οι πρώτες ντύνουν την κοπέλλα με έκτο λογιά παράξενα κουρέλια σαν να είναι μασκάρτα άποκορηάτικη. Οι άλλες της μαθαίνουν το ψιλό και το χονδρό το πέμμε, το βαρύ, το γλήγορο και τον άργό της όμιλλας τόνο, χείλια δυο τακίσματα, άνοιγοκλείσματα ματιών, άγριες και ήμερες φωνές, κλαψίματα και άναστενχημούς.

Μ' αυτά και μ' άλλα, που θαρρούν που τάχεν η Πανώρη στον καιρό της, δέ θα βρής στο Κουκοχώρι μια γυναίκα που να είναι σαν που την έγέννησεν η μάντικα.

Κι άλλοίμονο σέκειννα που δέ θελήσει να συμμορφωθεί!

Σ' αυτό λοιπόν το Κουκοχώρι ήταν κι η δική μας η Δημούλα, κόρη του κίρ Χρόνη, κτίστη του χωριού και της Λαούλας, μιας καλής γυναίκας δουλευτάδισας.

Η μάνα της, γυναίκα χονδροκαμωμένη, δέν έπέρασε ποτέ της για όραία, με όλα τα φτιασιδια που της βάλανε. Η κόρη όμως, η Δημούλα, ήταν φυσικά καλοφτιασμένη κι όμορφη.

Το πρόσωπό της έλαμπε σαν το καθάριο το φλουρί. Τα μαύρα τα μαλλιά της, κάθε τρίχα έδενε και μια καρδιά. Τα μάτια της τα άμυγδαλωτά εκόλαζαν παππά. Το σώμα της ήταν χαριτωμένο και λαχταριστό.

Μικρούλα η Δημούλα ήταν ζωρή και άνυπότακτη. Μεγάλωσεν έλευθερη μεσ' τα χωράφια και της ρεματιές, άπάνω στα βουνά και κάτω στα κρογιάλια, σαν πουλι πετάμενο, σαν ψάρι του γαλαού, σαν το δεινδάκι της ραχούλας που άφίνει να φουτώσει μοναχό του με τον ήλιο του και τον άγέρα του ο γεωργός.

Σάν γίνηκε κοπέλλα η Δημούλα, που θα πούμε πιά φαντίνα της πανδρείας, της είπαν οι γονείς της:

— Έ! κορίτσι, ήρθεν ο καιρός που να κλ

κείνο πούλεγα, ότι η παράδοση κρατάει ζωντανές τις γλώσσες. Είναι μάλιστα όλος διόλου άσχετη με αυτό. Γιατί η πρώτη γενιά που μαθαίνει τεχνικά τη γλώσσα, που γίνεται φυσική στη γενιά την κατωπινή, την παίρνει κι αυτή και τη μαθαίνει απ' άλλου, απ' ανθρώπους, από λαό που για αυτόν είναι φυσική. Άς μάς έλεήσει λοιπόν ο κ. Σκιάς, άς μη φθονήσει που λέει κι ο Πλάτων, μόνο άς μάς δείξει που μιλιέται φυσικά, σε ποιά πόλη, σε ποιά χωριό, ή τουλάχιστο από ποιά τάξη ανθρώπων ή δέ επικρατέστερη διάλεκτος της έλληνικής, ή καθαρεύουσα, για να πάμε κι έμεις εκεί να τη μάθουμε, ή αν δέν μπορεί να βρεί — άδύνατον γάρ — που μιλιέται φυσικά ή καθαρεύουσα, άς καταλάβει επί τέλους πως το άποτέλεσμα όλων του των κόπων και των μελετών, και της σοφίας, και της άστειολογίας και των άλλων πολλών και ποικίλων χαρισμάτων είναι μια τρύπα στο νερό, όπη έν τώ ύδατι, όπως θά λέγεται βέβαια έν τη δέ επικρατέστερη. Στη γλώσσα εκείνο που η παράδοση πρώτα πρώτα στον άνθρωπο δίνει, και που δίνει σε κάθε άνθρωπο, είναι ίσα ίσα όσα με την καθημερινή, την ύλική ζωή σχετίζονται, κι αυτών η παράδοση πουθενά με την καθαρεύουσα δέ γίνεται, και για να το νοιώσει κανείς δέ χρειάζεται σοφία, φάνει να έχει αυτό ή όσα. Καταλαβαρίζομαι;

Όσα θέλει έκκερημ ή επιταχύνσεις και άδιαχώρητα κι έλαστικές τάσεις άτμών και άκτίνας προσπτώσεως και άνακλάσεως, και λανθανούσας θερμοτήτας και πολώσεως φωτός και διπλής διαθλάσεως, άς μεταχειρίζεται ο φυσικός. Όσα θέλει λοξώσεις έκλειπτικής και παραπλανήσεως φωτός και παραλλάξεως και κλονίσεως άξονος και ταλαντώσεως ο άστρονόμος. Όλα αυτά τίποτα δέ σημαίνουνε για το ζήτημα μας, μπορούσαν να τα λέγανε και λατινικά και γαλλικά, όπως δά στην όπτική για της interference του φωτός όρος καθιερωμένος δέν ύπάρχει. Αυτά λοιπόν δέ θα τα κοιτάζουμε; θα κοιτάζουμε αν το σπίτι λέγεται πουθενά οικία, — την οικίαν, αι οικίαι, — αν λέγεται το νύχι ο ύνυξ του ύνυχος, τούς ύνυξ — το κόκκαλο, όστούν, αν πουθενά το σκύλο τονέ λένε κύνα, ο κύων, του κυνός, τούς κυσί — και λέμβον τη βάρκα — ή λέμβος της λέμβου, τούς λέμβους — και θρυαλλίδα το φυτόλι, αν το παιδί το λένε πουθενά παιδα — ο παίς, τούς παίσι, — ή παιδίον, αν καμιά μητέρα λέει πουθενά στο παιδί της «έσο φρόνιμον τέκνον μου» αντί «κάτσε φρόνιμα, παιδί μου» αν την κούνια τη λέει καμιά μάνα «λίκνον» ή «κοιτίδα» και το μωρό της νήπιον, το νήπιόν μου κοιμάται έν τώ λίκνω. Έτσι ξέρω να μελετούν τα φαινόμενα κι όχι ψάχνοντας την ιστορία κι έξετάζοντας τι γλώσσα

μιλούσαν οι Βυζαντινοί, οι Άλεξαντριανοί, οι Πελασγοί, οι Άρειοι, ο Άδάμ και η Εύα, οι πρόγονοι του Άδάμ και της Εύας. Και το έπιγερίημα που φέρνει ο κ. Σκιάς (σελ. 25), ότι και σ' άλλες γλώσσες ύπάρχουνε ζεύγη ταυτοσήμων λέξεων ως κοίλια σπίτι και τα παραδείγματα που άραδιάζει από την ίδια τη δημοτική, όσον γίδι κατσίκι... πέτρα — κοτρώνα (πέτρα και κοτρώνα δέν είναι καθόλου ταυτόσημα, ποίλου γέ και δέ κοτρώνα είναι μεγάλη πέτρα) δείχνουνε μόνο, πως έχει ο κ. Σκιάς και κάποιο άλλο σημαντικό χάρισμα που η ψυχολογία αόξύνοναν τονομάζει. Άλλο τίποτα δέ δείχνουν. Γιατί το γίδι και το κατσίκι λέγονται και τα δυο, ένω το ούς και το όστούν και ο όδοός και το ρινόμακτρον και η θριξ, πουθενά δέ λέγονται, ούτε τολμάει κανείς να τα πεί, παρ' έτσι γι' άστειο, γιατί αν τολμούσε να τα λέει και σοβαρά, δέ θάμενε σάπιο λεμόνι στον τόπο του.

Άστειαν τοίνυν, την δέ επικρατέστεραν ο κ. Κόντος κλών, της άληθείας δέ που στοχάζεται.

Άπριξ δ', έγωγε ως έστιν ύμίν ιδείν, της των προγόνων φωνής έχομαι.

Έχομε όμως κι άλλα να παρατηρήσουμε για την δέ επικρατέστεραν, φτάνει άρεξη να έχομε. Πράμα το τελευταίο δύσκολο, γιατί ποιά έχει άρεξη να